

Justis- og beredskapsdepartementet
Avdeling for kriminalitetsforebygging
postmottak@jd.dep.no

Deres ref:

Vår ref:
202308191-3

Dato:
14.08.2023

FORESPØRSEL FRA VOLDTEKTSUTVALGET

Det vises til henvendelse fra Justis- og beredskapsdepartementet 15. juni 2023 med forespørsel om innspill til Voldtekstutvalget oppnevnt av regjeringen.

Kriminalomsorgsdirektoratet(KDI) er tilfreds med at dere benytter *Kriminalomsorgens Fagstrategi for personer dømt for seksuallovbrudd 2022 – 2026*. Vedlagt følger svar på Voldtekstutvalgets 5 spørsmål til KDI:

1. Kriminalomsorgsdirektoratets vurderinger knyttet til utvikling i antall som dømmes for seksuallovbrudd over tid.

Vedlagt XL-ark med grafer og tallmateriale:

- utviklingen i seksuallovbrudd generelt fra 2000 til 2022 med en økning fra 6 % til 24% av andel innsatte i fengsel på en gitt dato.
- utviklingen i antall innsatte dømt for voldtekt på et gitt tidspunkt fra 63 i 2000 til 342 innsatte i 2022. Personer dømt for voldtekt representerer om lag halvparten av alle innsatte dømt for seksuallovbrudd på registreringstidspunktet i 2022.
- aldersfordelingen for innsatte dømt for voldtekt i 2022 hvor det er flest i aldersgruppen 30-39 på et gitt tidspunkt.

Den betydelige økningen i innsatte dømt for seksuallovbrudd skyldes først og fremst at lengden på straffer for seksuallovbrudd har øket, men også at antallet dømt for seksuallovbrudd har øket. Med bakgrunn i at politi og påtalemyndighet prioriterer etterforskning av seksuallovbrudd høyt, antas det at både antall og andel seksuallovbruddsdømte i fengsel vil øke i framtiden. Nye typer seksuallovbrudd som nettkriminalitet øker og det er rimelig å anta at denne økningen vil fortsette.

Straffelovrådets utredning om seksuallovbrudd og samtykke i 2022 hvor rådet anbefaler en ny bestemmelse om seksuell omgang uten samtykke vil, dersom dette blir gjeldende rett, kunne bidra til en ytterligere økning i antall og andel seksuallovbruddsdømte i fengsel.

2. Hvilke konsekvenser har utviklingen hatt for innretningen av kriminalomsorgens arbeid med å redusere tilbakefall til nye seksuallovbrudd

Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) utarbeidet i 2022 en *Fagstrategi om personer dømt for seksuallovbrudd 2022 - 2026*. Bakgrunnen er både den store økningen i innsatte som er dømt for seksuallovbrudd, og fordi kriminalomsorgen har behov for mer kunnskap om tiltak, virkemidler og effektene av dem for å kunne motvirke framtidig kriminalitet. Tilbakefallet til kriminalitet er generelt lavere for seksuallovbruddsdømte enn for andre lovbruddskategorier. Det er likevel særlig viktig å jobbe for å motvirke tilbakefall til kriminalitet for denne lovbruddskategorien, da omkostningene er store både for ofre, pårørende og samfunnet. Kriminalomsorgen vil i 2023 utarbeide en konkret tiltaksplan for oppfølging av fagstrategiens 10 tiltak.

3. Kunnskap om hvilke forebyggingstiltak(seksuallovbrudd) som i dag benyttes i kriminalomsorgen, og hvor mange som får tilbud om dei ulike tiltakene (ev. utvikling over tid om slik informasjon finnes)

Det vises til fagstrategiens siste side: «Tilgjengelige programmer og samtaleverktøy for personer dømt for seksuallovbrudd».

KDI mottar rapportering fra kriminalomsorgens regioner om gjennomførte programmer og har oversikt over status. Tiltakene under overskriften «Tiltak i samarbeid kriminalomsorg og helsetjeneste» driftes i et samarbeid mellom kriminalomsorgen og spesialisthelsetjenesten og er avhengig av at innsatte ønsker å delta i gruppe og at helsetjenesten prioriterer programmet. De gruppebaserte programmene for å motvirke nye seksuallovbrudd hadde kun totalt 38 deltakere i 2022.

Play it Right er et samtaleverktøy som skal forebygge seksuelle overgrep gjennom å gi unge kunnskap om kropp og seksualitet, og hadde totalt 59 deltakere i 2022.

Det er flere innsatte som deltar i BASIS - behandling for seksuallovbrudd.

Spesialisthelsetjenesten tilbyr behandling til de innsatte som anses å ha høy risiko for tilbakefall til seksuallovbrudd. Kriminalomsorgen screener disse innsatte og motiverer dem til å motta individuell behandling. 86 innsatte deltok i BASIS behandling i 2021 og 64 innsatte i 2022.

«Tiltak 2. Styrket innhold rettet mot lovbruddet»: «Kriminalomsorgen skal øke bruken av eksisterende metoder og samtaleverktøy for personer dømt for seksuallovbrudd», skal bidra til å øke antall domfelte som får tilbud.

4. Kunnskap om effekt av forebyggingstiltak rettet mot seksuallovbrudd.

Det vises til Fagstrategi om personer dømt for seksuallovbrudd under overskriften «Hva vet vi om personer dømt for seksuallovbrudd som gjennomfører straff?» og «Tiltak 10 Kunnskapsbasert praksis» hvor kriminalomsorgens høgskole og utdanningsssenter skal øke kunnskapsgrunnlaget og behov for forskning om seksuallovbrudd. Vi vet per i dag for lite om effekter av tiltakene våre rettet mot denne målgruppen.

Det er primært SIFER, det nasjonale kompetansesenternettverket for sikkerhets-, fengsels- og rettspsykiatri, som har oversikt over nasjonal og internasjonal forskning om seksuallovbrudd, herunder effekter av behandling overfor målgruppen.

5. Evt. andre innspill knyttet til voldtekstutvalgets mandat.

Det vises til mandatet og at utvalget også skal utrede hvordan personer utsatt for seksuallovbrudd blir ivaretatt, blant annet i hjelpeapparatet.

KDI vil bemerke at det er behov for å styrke behandlingstilbudet til seksuallovbruddsdømte utover tilbudet om BASIS som finnes i dag.

Det er også behov for å styrke det tverrfaglige samarbeidet med den kommunale helse- og omsorgstjenesten, NAV og frivillige organisasjoner. Det er betydelig stigma knyttet til seksuallovbrudd. Dersom vi som samfunn skal unngå tilbakefall til kriminalitet for slike lovbrudd, må de som løslates få mulighet til å bli integrert i samfunnet med arbeid og nettverk, og ikke være på utsiden uten sosial kontroll. Velferdsetater og frivillige organisasjoner må ikke ekskludere men inkludere denne stigmatiserte gruppen i sine tilbud.

Vedlegg: XL: Utviklingen i seksuallovbrudd 2000 -2022

Med hilsen

Line Wilberg
seksjonssjef

Anne Dahl
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.